

Identifying and ranking the factors of government decentralization in order to achieve sustainable development

¹ Fariborz Nasrini, ^{2*} Nader Sheikhol-Eslami Kandolosi

¹ Master's student, Department of Public Administration, Electronics Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

^{2*} Assistant Professor, Department of Public Administration, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

Abstract

Introduction: Studies in the field of government decentralization are not so rare, and many articles can be found in this field both domestically and internationally; But the research gap is that so far not much effort has been made to establish the relationship between government decentralization and sustainable development. This is especially evident in domestic research, so that as far as the authors of this article have searched, not many articles have been published in the field of the relationship between decentralization and sustainable development (among the few researches that have been carried out, we can refer to the research of Obedeh and Mousavi in 2009 Cited). On the other hand, a large part of sustainability literature has focused only on three environmental, economic and social aspects, and the role of government policies and especially decentralization in the realization of sustainable development has been less than what is necessary. The current research was conducted with the aim of identifying and ranking the factors of government decentralization in order to achieve sustainable development.

Methodology: Considering that the main purpose of this research is to identify and rank the factors of government decentralization in order to achieve sustainable development, so it can be said that the current research is in the field of applied research. On the other hand, the current research is a non-experimental descriptive research based on its nature and method. The examined community consists of experts who are managers and experts in the field of public administration, including 16 university professors and 9 managers of government organizations. Non-random purposeful sampling was done with snowball technique. In this research, an expert questionnaire was used to collect the research data, which was set based on the 9-hour spectrum. In order to evaluate the reliability, the inconsistency rate was calculated and to evaluate the validity, the Laushe coefficient was calculated. The prioritization of the factors has been done using the hierarchical analysis process. In order to determine the priority of the criteria of this research, the technique of multi-criteria decision making models and hierarchical analysis process was used.

Findings: Based on the results, it is clear that the index of monitoring local conditions with a weight of 0.192 is the first priority. The index of attracting local funds with a weight of 0.084 is in the second priority. The index of financing by the government with a weight of 0.075 is in the third priority. The index of determining goals based on the principles of sustainability with a weight of 0.075 is in the fourth priority. The index of alignment of sustainability goals with the needs of the local community with a weight of 0.073 is in the fifth priority. The index of trust in local managers with a weight of 0.065 is in the sixth priority. The budgeting index based on sustainability goals with a weight of 0.063 is ranked seventh. The index of commitment to accountability with a weight of 0.054 is in the eighth priority. The index of increasing the authority of local institutions with a weight of 0.049 is in the ninth priority. The education index of local managers with a weight of 0.049 is in the tenth priority.

Discuss and Conclusion: The targeting criterion according to local conditions with a normalized weight of 0.339 has the highest priority. One of the most important components in the field of government decentralization is that the relevant goals and policies are made according to the conditions of the region. In other words, a single instruction cannot be used to delegate authority to managers in different regions of a country. The experience of the leading countries in the field of decentralization also shows that in these countries, by monitoring the local and regional conditions, the powers and resources given to local governments (e.g. governorates, districts, etc.) are determined. In confirmation of this finding, Ishrodoost (1400) has also mentioned the lack of regional

targeting as one of the challenges of decentralization in the country. In the comprehensive study conducted by Fua (2022) regarding the decentralization process in Russia, this researcher has also pointed out the importance of targeting according to regional conditions. The criterion of financial considerations with a weight of 0.222 is in the second priority. In explaining the result, it should be mentioned that the financial relationship between the government and local governments is one of the main sources of income for local governments all over the world, and this financial relationship in Iran is due to the lack of financial and income resources of local governments. It is important. Today, the foundation of government governance should be understood with the components of good governance in order to overcome problems such as insufficient resources and the ability of the central government to respond to the people, increase in costs and decrease in productivity, inefficiency of administrative and executive systems. It seems that only in this way will the economic foundations of a healthy city with stable sources of income be laid. The obtained result is consistent with the findings of Zarkhani et al. (2018) and Mohammadi (2008). The measure of sustainability capacity building at the local level with a normal weight of 0.207 is in the third priority. Capacity building for sustainability at the local level as an approach to empowering social institutions, the capacity of neighborhood communities is a systematic approach based on the timing scale that includes leadership, social territory, individual activities, organizational and institutional changes to establish the well-being of individuals, organizations and local communities. The issue of capacity building is very important, especially in relation to decentralization. In confirmation of the obtained result, DeCorby et al. (2018) previously introduced local capacity building as the main precondition for delegation of powers from the central government to the regional governments. Also, Choi et al. (2019) have pointed out the importance of local capacity building in the realization of decentralized governance, referring to the policies of the United Nations in developing countries. The criterion of transparency and reporting with a normal weight of 0.134 is in the fourth priority. Accountability and healing are a prerequisite for improving the performance of local governments. Systematic collection, analysis, and reporting of information are critical elements of decentralization programs because this information can be used to verify compliance with policy goals, to analyze alternative outcomes, and to guide future decisions. The obtained result is consistent with the findings of Zuidervik et al. (2021) and Lin et al. (2018). The human resource performance criterion with a normal weight of 0.097 has the lowest priority. In today's world, the human resources unit has become one of the most influential units in various organizations, especially government organizations. Because it deals with the management of the main capital of every organization, i.e. the human force, and it can create a sustainable competitive advantage for the organization. Chigbo (2021) also showed that human resource competencies are one of the main components of government decentralization. In the same way, Rashidi et al. (1400) have also pointed out the high importance of human resources in the study of factors affecting administrative decentralization in Iran.

Keywords: sustainable development, government decentralization, local conditions, financial considerations, transparency of sustainability measures

شناسایی و رتبه‌بندی عوامل تمرکززدایی دولتی در راستای تحقق توسعه پایدار

فریبرز نصرینی^۱، نادر شیخ الاسلامی کندلوسی^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مدیریت دولتی، واحد الکترونیک، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

^۲ استادیار، گروه مدیریت دولتی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

n_sheikhholeslami@iau-tnb.ac.ir

چکیده

تمرکززدایی دولتی از طریق افزایش قدرت حکومت‌های محلی به شکل بالقوه می‌تواند باعث افزایش اثربخشی فعالیت‌های دولتی در راستای توسعه پایدار شود. با این وجود نقش عوامل بنیادینی که در تحقق توسعه پایدار ناشی از تمرکززدایی دولتی دخالت دارند کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از این رو پژوهش حاضر با هدف شناسایی و رتبه‌بندی عوامل تمرکززدایی دولتی در راستای تحقق توسعه پایدار انجام شده است. این تحقیق یک مطالعه کاربردی است که به صورت توصیفی-پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش حاضر شامل ۲۵ نفر از خبرگان اعم از اساتید دانشگاه و مدیران دولتی می‌باشد که به صورت هدفمند انتخاب شدند و از پرسشنامه خبره بر اساس طیف ۹ درجه ساعتی استفاده شد. به منظور تعیین اولویت معیارهای تحقیق حاضر از روش تصمیم‌گیری چندمعیاره و فرایند تحلیل سلسله مراتبی استفاده گردید. براساس نتایج مشخص است که معیار رصد شرایط محلی با وزن ۰/۱۹۲ در اولویت نخست قرار دارد. معیارهای جذب سرمایه‌های محلی، تأمین مالی توسط دولت، تعیین اهداف بر اساس اصول پایداری، همراستایی اهداف پایداری با نیازهای جامعه بومی، اعتماد به مدیران بومی، بودجه‌بندی بر اساس اهداف پایداری، التزام به پاسخگویی، افزایش اختیارات نهادهای محلی و آموزش مدیران محلی به ترتیب در اولویت‌های دوم تا دهم قرار دارند. همچنین اولویت‌بندی شاخص‌ها نشان داد که شاخص رصد شرایط محلی، جذب سرمایه‌های محلی، تأمین مالی توسط دولت به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند.

کلمات کلیدی: توسعه پایدار، تمرکززدایی دولتی، شرایط محلی، ملاحظات مالی، شفافیت اقدامات پایداری

مقدمه

با این که سابقه توسعه پایدار به اوایل دهه ۱۹۷۰ باز می‌گردد، اما از شروع قرن بیست و یکم حرکت در راستای توسعه پایدار شتاب بیشتری گرفت و از یک مفهوم انتزاعی به یک سیاست‌گذاری مهم حاکمیتی تبدیل شد (ساتروویچ، ظفر و سانتراروک^۱، ۲۰۲۴). در حالی که حجم انبوهی از مقالات و کتاب‌ها بر ارکان سه گانه پایداری یعنی پایداری اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی تمرکز داشته است، نقش حاکمیت و دولت‌ها در تحقق توسعه پایدار در سایه‌ای از غفلت قرار گرفته است؛ این در حالی است که تحقق توسعه پایدار بدون سیاست‌گذاری‌های کلان دولتی اساساً آرزویی دست نیافتنی است (احمد و ساتروویچ^۲، ۲۰۲۳). از جمله سیاست‌گذاری‌های کلیدی در سطح دولت که زمینه را برای توسعه پایدار فراهم می‌آورد، خط مشی تمرکززدایی است. بانک جهانی و سایر جوامع بین‌المللی اغلب از تمرکززدایی دولتی بر اساس این فرض که حکومت را به بازیگران سطح محلی پایین می‌آورد و طیفی از نتایج مثبت از جمله پایداری زیست‌محیطی و کاهش فقر ایجاد می‌کند، حمایت کرده‌اند. از طریق تمرکززدایی، مسائل «واقعی»

¹ Satrovic, Zafar & Suntraruk

² Ahmad & Satrovic

زیست‌محیطی و اقتصادی به شکل شفاف‌تری در سطح محلی رصد شده و بدین ترتیب اثربخشی اقدامات توسعه پایدار افزایش می‌یابد (اودگا و نگپاه^۱، ۲۰۲۳).

اهمیت تمرکززدایی دولتی در توسعه پایدار این است که اقدامات پایداری را از سطح سیاست‌های کلان-که بعضاً اجرایی نیز نمی‌شوند- به سطح محلی می‌رساند و شکلی از توسعه پایدار محلی را رقم می‌زند. توسعه پایدار محلی شامل تمام مسائل مرتبط با توسعه اقتصادی، مشارکت شهروندان، رفاه اجتماعی، امنیت، آموزش و مسائل زیست‌محیطی است که هدف اصلی آن ایجاد یک اجتماع پایدار از طریق بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و همبستگی‌های بالقوه و بالفعل-ارزشی، اجتماعی، فرهنگی و گاه اقتصادی ساکنین اجتماعات کوچک شهری است (سان، گوان، رزاق، شهزاد و آن^۲، ۲۰۲۲). در واقع شواهد تجربی بدست آمده از کشورهای مختلف نشان می‌دهد که بخش بزرگی از مشکلات توسعه پایدار ناشی از عدم عملکرد مناسب دولت‌ها در «محلی‌سازی»^۳ پایداری است (عباس، احمد، سینه‌ها، ماریف و محمود^۴، ۲۰۲۴).

تمرکززدایی شامل مراحل تفکیک وظایف حکومت به ملی و محلی و سپردن وظایف ملی به حکومت مرکزی و وظایف محلی به نهادهای حکومتی پایین‌تر، تفکیک درآمدهای دولت به ملی و محلی، اختصاص درآمدهای هر سطح به انجام وظایف همان سطح و تاسیس یا تقویت نهادهای لازم برای مدیریت و برنامه‌ریزی پایین‌تر از ملی (اجرایی، نظارتی و پشتیبانی) است (کریمی، هویدا و سیادت، ۱۴۰۲). تمرکززدایی به شکل‌های مختلف می‌تواند بسترسازی توسعه پایدار شود؛ به عبارت دیگر از هر ساحتی که به مقوله تمرکززدایی نگاه شود می‌توان فرصتی برای توسعه پایدار را مشاهده کرد. تمرکززدایی سیاسی موجب افزایش مشارکت مردم در تصمیم‌گیری به ویژه افراد حاشیه‌ای و برابری بیشتر میان گروه‌های مردم می‌شود که خود بیانگر توسعه اجتماعی است (ژانگ و ژیانگ^۵، ۲۰۲۳). تمرکززدایی مالی قدرت حکومت‌های محلی برای توسعه اقتصادی را فراهم می‌کند و تمرکززدایی اداری منجر به درک بهتر مشکلات زیست‌محیطی و افزایش سرعت پاسخگویی به این مشکلات در سطح محلی می‌شود (هوانگ، چو، تو و فام^۶، ۲۰۲۴). بر اساس شواهد موجود، وضع توسعه پایدار در کشور از منظر شاخص‌های کمی و کیفی توسعه انسانی، بهبود داشته‌ها، کیفیت هوا، بیکاری، افزایش تورم و سایر آسیب‌های اجتماعی روندی رو به بدتر شدن داشته است. مهم‌ترین این علل در کند بودن روند توسعه پایدار، وابسته بودن به درآمد نفت و مواد هیدروکربوری، بیکاری، افزایش لجام‌گسیخته تورم، بی‌عدالتی در درآمدها، وجود فقر در جامعه، نبود دبیرخانه فراوزارتی توسعه پایدار است که به‌طور اصولی، نبودن نگاه جامع به ابعاد کمی و کیفی حفظ سلامت واقعی در جامعه است (عموشاهی، سلمان ماهینی، مرادی، میکائیلی تبریزی، علیرضا، و گالان، ۱۴۰۲). مطالعات در زمینه تمرکززدایی دولتی چندان کمیاب نیست و چه در سطح داخلی و چه در سطح بین‌المللی می‌توان مقالات متعددی در این زمینه را مشاهده کرد؛ اما شکاف تحقیقاتی آن است که تاکنون تلاش زیادی جهت برقراری ارتباط بین تمرکززدایی دولتی و توسعه پایدار انجام نشده است. این امر به خصوص در تحقیقات

¹ Udeagha & Ngepah

² Sun, Guan, Razzaq, Shahzad & An

³ Localization

⁴ Abbas, Ahmed, Sinha, Mariev & Mahmood

⁵ Zhang & Xiang

⁶ Hoang, Chu, To & Pham

داخلی بیشتر آشکار است به طوری که تا جایی که نگارندگان این مقاله جستجو کردند مقالات زیادی در زمینه رابطه بین تمرکززدایی و توسعه پایدار منتشر نشده است (از جمله محدود تحقیقات انجام شده می توان به پژوهش اطاعت و موسوی در سال ۱۳۸۹ اشاره کرد). از سوی دیگر بخش بزرگی از ادبیات پایداری تنها بر سه جنبه زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی متمرکز بوده است و کمتر از آنچه لازم است به نقش سیاست گذاری های دولتی و به خصوص تمرکززدایی در تحقق توسعه پایدار پرداخته شده است. اگرچه در یک دهه اخیر حرکتی در این زمینه ایجاد شده و رابطه ابعاد مختلف تمرکززدایی با توسعه پایدار قانون توجه برخی محققان قرار گرفته است؛ اما در اغلب تحقیقات پیشین صرفاً بر یکی از جنبه های تمرکززدایی تأکید شده است. با در نظر گرفتن این موضوع، مقاله حاضر در پی آن است که ضمن برطرف کردن شکاف تحقیقاتی فوق الذکر، بینش و چشم انداز جدیدی در رابطه با نقش حوزه های مختلف تمرکززدایی دولتی از منظر توسعه پایدار فراهم آورد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تمرکززدایی - به معنای انتقال اختیارات و مسئولیت های عمومی از دولت مرکزی به سازمان های دولتی تابع یا شبه مستقل و/یا بخش خصوصی - یک مفهوم پیچیده چندوجهی است. اصطلاح "تمرکززدایی" مفاهیم مختلفی را در بر می گیرد که باید در هر کشور خاص قبل از تعیین اینکه آیا طرح ها یا برنامه ها باید از سازماندهی مجدد سامانه های مالی، اداری یا ارائه خدمات حمایت کنند یا خیر، به دقت تجزیه و تحلیل شوند. انواع مختلف تمرکززدایی را باید از هم متمایز کرد زیرا ویژگی ها، پیامدهای سیاستی و شرایط موفقیت متفاوتی دارند (هانسن^۱، ۲۰۲۲). در نیم قرن اخیر، تمرکززدایی قدرت از دولت به عنوان یکی از کلیدی ترین ابزارهای توسعه و به موازات آن یک فرایند مردم سالارانه شناخته می شود. در عمل، تمرکززدایی اغلب ترکیبی از اقدامات سیاسی، اداری و مالی است. بنابراین، نتیجه نهایی تمرکززدایی به اجرا و نحوه وزن دهی اقدامات مختلف در سامانه بستگی دارد. برای مثال، حتی در مواردی که به دولت های محلی سطح نسبتاً بالایی از خودمختاری مخارج و درآمد اعطا شده است، واحدهای زیرملی اغلب تحت نظارت مرکزی قرار دارند. این امر به ویژه در مورد خدماتی که ماهیت بازتوزیعی دارند، مانند آموزش، بهداشت و خدمات اجتماعی صادق است. در مورد خدمات عمومی محلی، مانند زیرساخت های محلی، مدارس محلی یا خدمات پسماند/فاضلاب، معمولاً نیاز کمتری به مداخله دولت مرکزی وجود دارد (زربیان و دی لویس رومرو^۲، ۲۰۲۳). مشکل سامانه های متمرکز تنها فاصله جغرافیایی و در نتیجه عدم آگاهی از شرایط محلی نیست، بلکه فاصله روانی مقامات دولتی از شهروندان نیز هست. بنابراین، اغلب، دولت مرکزی اقداماتی را انجام می دهد که نیازهای جامعه محلی را نادیده می گیرد و در نتیجه فاقد اعتبار است (وو، هو، عرفان و هو^۳، ۲۰۲۴). پیامدهای مهم تمرکززدایی دولت عبارتند از: ایجاد یک اداره کارآمد و قابل اعتماد، بهبود توسعه محلی، تضمین بهتر حقوق مردم محلی برای داشتن صدای خود در دولت، و محافظت بهتر از اقلیت ها. برای تحقق این امر، دولت های محلی باید از امنیت خاصی در وجود خود، منابع کافی و استقلال برخوردار باشند. اقدامات آن ها باید معتبر و شفاف باشد و روابط عادلانه را با مقامات بالاتر ایجاد کنند (کوچیا^۴، ۲۰۲۱).

¹ Hanson

² Zerbian & de Luis Romero

³ Wu, Hu, Irfan & Hu

⁴ Coccia

توسعه پایدار برای اولین بار در سال ۱۹۸۷ به عنوان "توسعه ای که نیازهای حال حاضر را بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده برای برآوردن نیازهای خود برآورده می‌کند" تعریف شد. بیشتر استانداردها به مسائل پایداری از طریق ابعاد اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی می‌پردازند. اهداف توسعه پایدار طرحی برای دستیابی به آینده‌ای بهتر و پایدارتر برای همه است. آن‌ها به چالش‌های جهانی که با آن روبرو هستیم، از جمله چالش‌های مرتبط با فقر، نابرابری، تغییرات آب‌وهوایی، تخریب محیط زیست، صلح و عدالت می‌پردازند (دیز و سیلوا^۱، ۲۰۲۲). پایداری فقط محیط زیست نیست. در بیشتر تعاریف پایداری، نگرانی‌هایی در مورد عدالت اجتماعی و توسعه اقتصادی نیز وجود دارد. در حالی که مفهوم پایداری یک مفهوم نسبتاً جدید است، این مفهوم به‌عنوان یک عنوان عمومی، ریشه در عدالت اجتماعی، محافظه‌کاری، بین‌المللی‌گرایی و دیگر جنبش‌های قابل ذکر در نیمه دوم قرن بیستم دارد (اوسترگارد، دوک، نوراللهی و کالوگرو^۲، ۲۰۲۲). در پایان قرن بیستم، بسیاری از این کلمات در قالب مفهوم «توسعه پایدار» گرد هم آمدند. تعریف پایداری گسترده است و محل تلاقی مفاهیم بزرگ و متنوعی است. برای اینکه پایداری به‌عنوان یک ابزار مفید و مرتبط باقی بماند، مهم است که با بافت محلی سازگار شود (بن کریم و ایمبو^۳، ۲۰۲۱).

حکمرانی پایداری، گونه‌ای از حکمرانی سازمانی است که هم قانونی است و هم زندگی خوب را برای همه، در حال حاضر و آینده فراهم می‌کند. قوانینی وجود دارند که پایداری را ترویج می‌کنند، قوانینی هستند که بی طرف هستند و قوانینی هستند که رفتار و حکومت ناپایدار را مجاز می‌دانند. دانستن قوانینی که پایداری را ترویج می‌کنند، نقطه شروع حکمرانی پایداری است. از آنجایی که مقررات اغلب فاقد سازماندهی هستند، هر ابتکار حکمرانی پایداری باید در هسته خود نوعی ساختار مشخص داشته باشد؛ یعنی راهی برای دانستن و به روز شدن اقدامات سازمان در راستای اهداف توسعه پایدار را شامل شود (باندلوف و هورنانگ^۴، ۲۰۲۲). ادغام موفقیت آمیز و مدیریت مؤثر پایداری در نظام حکمرانی مستلزم داشتن رهبری متعهد، جهت گیری روشن و نفوذ استراتژیک است - و هیچ یک از اینها بدون یک ساختار حاکمیتی قوی اتفاق نمی‌افتد. حاکمیت پایداری به یک کشور کمک می‌کند تا استراتژی پایداری را در سراسر کشور اجرا کند، فرآیندهای تنظیم هدف و گزارش را مدیریت کند، روابط با ذینفعان خارجی را تقویت کند و از مسئولیت پذیری کلی اطمینان حاصل کند (بیلی، ماسکارنو و ادواردز^۵، ۲۰۲۱).

ادغام موفقیت آمیز و مدیریت مؤثر پایداری در یک سامانه حکمرانی مستلزم داشتن رهبری متعهد، جهت‌دهی روشن و نفوذ راهبردی است - و هیچ یک از اینها بدون یک ساختار حاکمیتی قوی اتفاق نمی‌افتد. حاکمیت پایداری به همه دولت‌های محلی کمک می‌کند تا راهبرد پایداری را در سراسر مناطق اجرا کنند، فرآیندهای تعیین هدف و گزارش‌دهی را مدیریت کنند، روابط با ذینفعان خارجی را تقویت کنند و از پاسخگویی کلی اطمینان حاصل کنند (شان، احمد، تان، آدبایو و کریکاللی^۶، ۲۰۲۱). پاسخگویی حکومت‌های محلی به حکومت مرکزی کمک می‌کند تا اطمینان حاصل شود که پایداری با سایر اهداف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی یکپارچه شده است. گنجاندن عملکرد پایدار در

¹ Dias & Silva

² Østergaard, Duic, Noorollahi & Kalogirou

³ Benkarim & Imbeau

⁴ Bandelow & Hornung

⁵ Billi, Mascareño, & Edwards

⁶ Shan, Ahmad, Tan, Adebayo, & Kirikkaleli

سیاست‌گذاری‌های کلان دولت و بررسی عملکرد کارکنان و فرآیندهای جبران خسارت ممکن است سازوکار مفیدی برای تحقق توسعه پایدار باشد (ژی، ژیاو، کای و ژو^۱، ۲۰۲۴). همسویی بین ساختارهای حکمرانی و اهداف سه گانه پایداری ضروری است. ساختارهای حاکمیت پایداری که با چارچوب حکمرانی غیرمتمرکز هماهنگ باشند، می‌توانند موفق‌تر از ایجاد ساختارهای اضافی یا سلسله مراتبی باشند (اودگا و نگپا^۲، ۲۰۲۳).

پیشینه تجربی

ساتروویچ، ظفر و سانتراروک (۲۰۲۴)، مطالعه‌ای با عنوان دستیابی به پایداری زیست محیطی در اتحادیه اروپا: نقش میانجی تمرکززدایی مالی انجام دادند. نتایج نشان داد که سرمایه انسانی و تمرکززدایی مالی در کاهش تخریب محیط زیست کشورهای مورد بررسی نقش مهمی ایفا می‌کنند؛ در حالی که استفاده از انرژی به تخریب محیط زیست کمک می‌کند. هوانگ، چو، تو و فام (۲۰۲۴)، مطالعه‌ای با عنوان بررسی رابطه بین تمرکززدایی مالی و پایداری زیست محیطی انجام دادند. در این راستا، یک رگرسیون پیشرفته برای نمونه‌ای از ۲۳ اقتصاد بازار پیشرفته و نوظهور از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۸ انجام شد. نتایج تجربی نشان می‌دهد که رابطه بین تمرکززدایی درآمد و ردپای زیست محیطی از یک الگوی U شکل معکوس از ردپای بوم شناختی پیروی می‌کند. ژیه، ژیاو، کای و ژو (۲۰۲۴) مطالعه‌ای با عنوان «آیا تمرکززدایی باعث بهبود منابع طبیعی و کارایی دولت می‌شود؟» انجام دادند. این مطالعه عواملی مانند لحاظ کردن امور مالی و تأثیر تمرکززدایی مالی بر انتشار CO₂ در اقتصادهای نوظهور برتر از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۲۲ را مورد بررسی قرار می‌دهد. یافته‌ها نشان داد که افزایش ۱ درصدی تمرکززدایی مالی منجر به افزایش انتشار CO₂ با ضرایب ۱.۹ درصد در چندک‌های پایین‌تر و ۲.۲ درصد در چندک‌های بالاتر خواهد شد. آدام، آدامز، گربر و هالر^۳ (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی تأثیر تمرکززدایی بر توسعه پایدار در غنا پرداختند. نویسندگان نتیجه می‌گیرند که افزایش قدرت دولت مرکزی و وزارتخانه‌های خطی برای مهار منابع محلی می‌تواند بر سلب حق مشارکت مردم محلی و مهار منابع طبیعی تأثیر بگذارد و منجر به بحران زیست محیطی بی‌امان شود.

در ادبیات داخلی تحقیقات اندکی راجع به رابطه بین تمرکززدایی و توسعه پایدار انجام شده است. در یکی از محدود مطالعات داخلی، صباغی، روستا و آسایش (۱۴۰۳)، الگوی برندسازی اجتماعی در راستای توسعه پایدار (مورد مطالعه: شرکت لبنی دامداران)، انجام شد. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل کیفی شش دسته از عوامل شامل عوامل علی (بازاریابی اجتماعی، پارادایم‌های ذهنی مدیران، بهینه‌سازی، فرهنگ سازمانی و مسئولیت اجتماعی)، زمینه‌ای (محیط کلان، فضای رقابتی)، مداخله‌گر (مزیت رقابتی پایدار و مشارکت کارکنان)، پدیده محوری (مدیریت برندسازی اجتماعی)، راهبردها (بازاریابی خیرخواهانه، برندسازی مشارکتی، انتخاب بازار هدف)، و پیامدها (عملکرد مالی، و عملکرد بازاریابی) شناسایی شد. فرقانی و صالحی (۱۴۰۳)، بررسی تأثیر سرمایه فکری سبز بر استراتژی کسب‌وکار سبز با نقش ظرفیت جذب سبز و اخلاق محیطی سازمان در شرکت تولیدی لاستیک دنا، انجام شد. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که سرمایه فکری سبز بر استراتژی کسب‌وکار سبز تأثیر مثبت و معناداری دارد. سرمایه فکری سبز بر ظرفیت جذب سبز تأثیر مثبت و معناداری دارد. ظرفیت جذب سبز بر استراتژی کسب‌وکار سبز تأثیر مثبت و معناداری دارد. ظرفیت جذب سبز بر رابطه بین سرمایه فکری سبز و استراتژی کسب‌وکار سبز، نقش میانجی دارد. اخلاق محیطی

¹ Xie, Xiao, Cai & Zhu

² Udeagha & Ngepah

³ Adam, Adams, Gerber & Haller

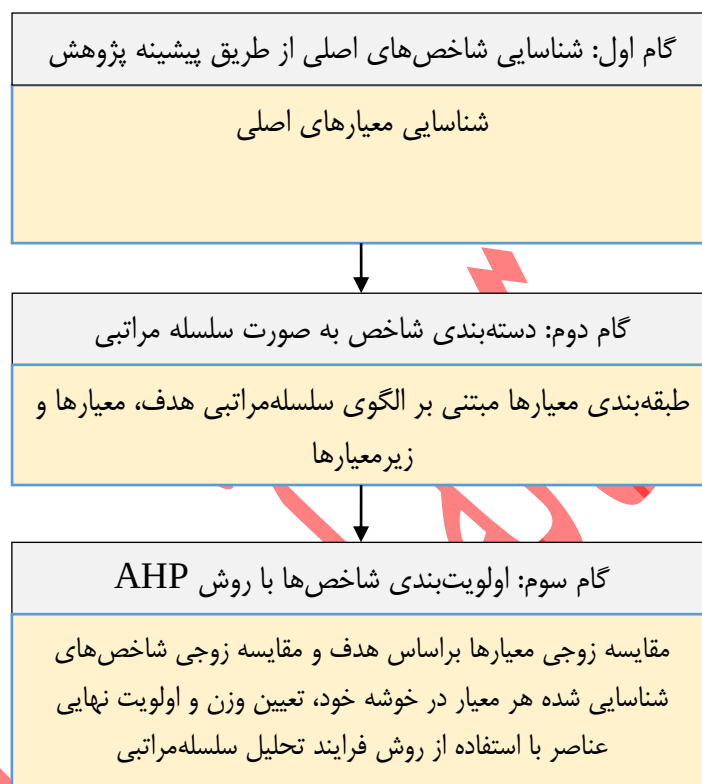
سازمان بر رابطه بین سرمایه‌فکری سبز و استراتژی کسب‌وکار سبز، نقش تعدیل گر ندارد. نتایج به دست آمده زیربنای نظری استراتژی کسب‌وکار محیطی را نشان داده و بینش عمیقی از منابع مبتنی بر دانش و مقررات زیست‌محیطی به‌عنوان پیشایندهای مهم استراتژی کسب‌وکار سبز در شرکت‌های تولیدی ارائه می‌دهد. زارع آبنانسری، نقی‌زاده باقی و نقی‌زاده نقی (۱۴۰۲)، شناسایی راهکارهای توسعه پایدار و مدیریت سبز در طراحی ورزشگاه‌های فوتبال، انجام دادند. با تجزیه و تحلیل یافته‌های حاصل از اطلاعات مشارکت‌کنندگان در پژوهش، راهکارهای توسعه پایدار و مدیریت سبز در طراحی ورزشگاه‌های فوتبال شامل ۵۴ مضمون فرعی در قالب ۷ مضمون اصلی بهینه‌سازی مصرف انرژی، توسعه بازیافت، حمل و نقل، نظارت و ارزیابی، آموزش و فرهنگ‌سازی، توسعه زیرساخت و مصالح سبز شناسایی شد. درنهایت به‌تمامی مسئولان ذیربط در زمینه ساخت، توسعه و تجهیز اماکن ورزشی پیشنهاد می‌شود از مفاهیم بیان شده در این پژوهش به‌منظور رعایت اصول توسعه پایدار در اماکن ورزشی و به‌خصوص ورزشگاه‌های فوتبال استفاده نمایند. یعقوبی و صالحی (۱۴۰۲)، مطالعه‌ای با عنوان بررسی و تبیین اجرای سیاست‌گذاری مدیریت منابع تجدیدپذیر در راستای توسعه پایدار منطقه سیستان، انجام دادند. به‌منظور دستیابی به اهداف، نخست با بررسی ادبیات و مبانی نظری تحقیق، پیشینه تحقیق، مشاهدات میدانی و مطالعات اکتشافی نگارنده، داده‌ها به‌دست آمد و در مرحله بعدی از تحلیل محتوا برای کدگذاری داده‌ها استفاده شده‌است. مقوله اصلی استخراج شده "ابزارهای سیاستی مدیریت منابع تجدیدپذیر در راستای توسعه پایدار منطقه سیستان" بوده است. همچنین پنج زیر مقوله اقتصادی، تنظیمی، سیاست‌ها و برنامه‌ریزی، تشویق مالی، اطلاعاتی و هنجاری نیز به‌دست آمده است. کدهای استخراج‌شده شامل توسعه زیرساخت‌ها، تشویق سرمایه‌گذاری، توسعه بازار، تحقیق و توسعه فناوری آموزش و آماده‌سازی نیروی کار، تعیین استانداردهای فنی، ایمنی مجوزهای تولید انرژی تجدیدپذیر، توجه به محدودیت‌های زمینی ساخت‌وساز، مقررات بازار برق، قیمت‌گذاری، حقوق مالکیت، قوانین و مقررات، تدابیر اقتصادی، تعیین هدف‌ها و سیاست‌ها، پشتیبانی مالی، حمایت از تحقیق و توسعه، تسهیلات مالی، تخفیف‌های مالیاتی، پاداش‌ها و امتیازات مالی، تشویق سرمایه‌گذاری خارجی و سرمایه‌گذاری دولتی، ترویج و تبلیغات، پژوهش و تحقیقات، انتقال دانش و اطلاعات، ایجاد استانداردها و نظام‌ها، ترویج آگاهی عمومی و تحقیقات و توسعه بوده است. اطاعت و موسوی (۱۳۸۹) به بررسی تمرکز زدایی و توسعه پایدار در ایران پرداختند. نتایج حاکی از آن است که قبل از انقلاب سال ۵۷، در برنامه‌های عمرانی سوم، چهارم و پنجم و بعد از انقلاب نیز، از برنامه‌های اول تا چهارم توسعه بر تمرکززدایی تأکید شده است. اگر چه در این برنامه‌ها برای دولت الزاماتی در نظر گرفته شده است؛ اما یا این الزامات مغفول واقع شده و یا این که با باز تولید قدرت متمرکز به شیوه‌ای دیگر، تنها در ابعاد کمی تقسیماتی صورت پذیرفته است. بنابراین بر خلاف آموزه‌های فوق، با گذشت زمان، دولت در ایران حجیم، متورم، متمرکز و ناکارآمد شده است.

با بررسی پیشینه پژوهش مشخص می‌شود که تاکنون تحقیقات زیادی که به شکلی جامع رابطه ابعاد مختلف تمرکززدایی با توسعه پایدار را سنجیده باشند انجام نشده است. این مساله به خصوص در ادبیات داخلی بیشتر به چشم می‌آید. با این توضیحات در پژوهش حاضر ضمن شناسایی حوزه‌های خاص تمرکززدایی مرتبط با توسعه پایدار، به اولویت‌بندی این عوامل پرداخته می‌شود.

مواد و روش‌ها

نظر به اینکه هدف اصلی از انجام این پژوهش، شناسایی و رتبه‌بندی عوامل تمرکززدایی دولتی در راستای تحقق توسعه پایدار است، بنابراین می‌توان گفت پژوهش حاضر از نظر هدف در حیطه تحقیقات کاربردی می‌باشد. از سوی

دیگر، پژوهش حاضر بر اساس ماهیت و روش، یک پژوهش توصیفی از نوع غیرآزمایشی است که از لحاظ زمانی به شکل مقطعی انجام شده است. الگوریتم اجرایی این پژوهش در شکل ۱ آمده است:

شکل ۳-۱- الگوریتم اجرای تحقیق

جامعه مورد بررسی را خبرگان که مدیران و کارشناسان حوزه مدیریت دولتی شامل ۱۶ استاد دانشگاه و ۹ مدیر سازمان‌های دولتی تشکیل می‌دهند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند غیرتصادفی با روش گلوله‌برفی انجام شده است.

جدول ۱- مشخصات دموگرافیک خبرگان

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۱۶	۶۴/۰۰
زن	۹	۳۶/۰۰
کل	۲۵	۱۰۰/۰۰
سن	فراوانی	درصد
کمتر از ۳۵ سال	۲	۸/۰۰
۳۵ تا ۴۵ سال	۸	۳۲/۰۰
بیش از ۴۵ سال	۱۵	۶۰/۰۰
کل	۲۵	۱۰۰/۰۰
تحصیلات	فراوانی	درصد
کارشناسی ارشد	۱۶	۶۴/۰۰
دکتری	۹	۳۶/۰۰

کل	۲۵	۱۰۰/۰۰
سابقه کاری	فراوانی	درصد
۱۰ تا ۲۰ سال	۱۱	۴۴/۰۰
بیش از ۲۰ سال	۱۴	۵۶/۰۰
کل	۲۵	۱۰۰/۰۰

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش از ابزار پرسشنامه خبره استفاده گردیده است که براساس طیف ۹ درجه ساعتی تنظیم شده است. جهت ارزیابی پایایی، نرخ ناسازگاری محاسبه شده و برای ارزیابی روایی، ضریب لاوشه محاسبه شده است. اولویت‌بندی عوامل با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی انجام شده است. یکی از نخستین روشهای تصمیم‌گیری با شاخص‌های چندگانه (MADM) روش تحلیل سلسله‌مراتبی^۱ (AHP) می‌باشد که بیش از سایر روش‌ها در علم مدیریت مورد استفاده قرار گرفته است. فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی یکی از معروف‌ترین فنون تصمیم‌گیری چند منظوره است که اولین بار توسط توماس ال. ساعتی در دهه ۱۹۷۰ ابداع گردید. فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی منعکس کننده رفتار طبیعی و تفکر انسانی است. این تکنیک، مسائل پیچیده را بر اساس آثار متقابل آنها مورد بررسی قرار می‌دهد و آنها را به شکلی ساده تبدیل کرده به حل آن می‌پردازد (آزادیان، وثوق مقدم، و فرهادی محلی، ۱۴۰۱).

یافته‌ها

برای بررسی روایی عوامل و زمینه‌های تمرکززدایی در راستای توسعه پایدار از نسبت روایی محتوایی (CVR) یا همان ضریب لاوشه استفاده شده است. این نسبت بر اساس دیدگاه گروه خبرگان تحقیق (۲۵ نفر) بدست آمده است.

جدول ۱- شناسایی شاخص‌های تمرکززدایی دولتی

ردیف	شاخص‌های تمرکززدایی دولتی	تعریف	منبع	CVR	نتیجه
	رصد شرایط محلی	رصد شرایط محلی، فرایندی است که در آن یک منطقه یا ایالت خاص با هدف کسب اطلاعات مربوطه، مورد ارزیابی و پویش قرار می‌گیرد.	عباس، احمد، سینه‌ها، ماریف و محمود (۲۰۲۴)	۰/۶۸	پذیرش
	همراستایی اهداف پایداری با نیازهای جامعه بومی	هدف‌گذاری پایداری باید با توجه به ظرفیت‌ها و اولویت‌های جامعه محلی صورت گیرد.	احمد و همکاران (۲۰۲۳)	۰/۷۶	پذیرش
	تعیین اهداف بر اساس اصول پایداری	هدف‌گذاری‌های تمرکززدایی نباید صرفاً به ملاحظات اقتصادی یا سیاسی محدود شود؛ بلکه باید ملاحظات زیست محیطی و اجتماعی را نیز در نظر داشته باشد.	اطاعت و موسوی (۲۰۱۱)	۱/۰۰	پذیرش

¹ Analytical Hierarchy process, AHP

ردیف	شاخص‌های تمرکززدایی دولتی	تعریف	منبع	CVR	نتیجه
	اعتماد به مدیران بومی	یکی از مبانی اساسی تمرکززدایی این است که مدیران منطقه‌ای نه از دولت مرکزی بلکه از بین مدیران بومی منطقه انتخاب شود.	شاه و همکاران (۲۰۲۱)	۰/۴۴	پذیرش
	افزایش اختیارات نهادهای محلی	افزایش اختیارات نهادهای محلی به این معنی است که سازمان‌ها بومی از اختیارات کافی برای تدوین و پیاده‌سازی برنامه‌هایی در سطح منطقه برخوردار باشند	محمدی (۲۰۲۱)	۰/۹۲	پذیرش
	زمینه‌سازی برای مشارکت ذینفعان	این متغیر به معنای ایجاد بستر لازم برای افزایش مشارکت کلیه ذینفعان در فرایندهای تصمیم‌گیری منطقه‌ای است.	سان و همکاران (۲۰۲۲)	۰/۴۴	پذیرش
	آموزش مدیران محلی	مدیرانی که در سطح منطقه‌ای انتخاب می‌شوند باید از آموزش کافی برای کسب مهارت‌های حکمرانی و برنامه ریزی برخوردار باشند.	وو و همکاران (۲۰۲۴)	۰/۸۴	پذیرش
	تامین مالی توسط دولت	حکمرانی‌های منطقه‌ای اغلب از توانایی مالی کافی برای پیشبرد اهداف پایداری برخوردار نیستند؛ لذا لازم است دولت مرکزی منابع مالی کافی را برای آنها فراهم کند.	عباس، احمد، سینه‌ها، ماریف و محمود (۲۰۲۴)	۰/۶۰	پذیرش
	جذب سرمایه‌های محلی	یکی از راه‌های مهم تامین مالی جهت پیاده‌سازی برنامه‌ها استفاده از سرمایه‌های موجود در منطقه است؛ برنامه‌ریزی جهت جذب سرمایه‌های منطقه‌ای می‌تواند بخش بزرگی از نیازهای مالی برنامه‌ها را برآورده کند.	ژانگ و ژیانگ (۲۰۲۳)	۰/۶۰	پذیرش
	بودجه‌بندی بر اساس اهداف پایداری	بودجه‌بندی بر اساس اهداف پایداری به معنای تخصیص منابع به طرح‌های اقدام به شکلی است که ملاحظات پایداری نیز برآورده شوند.	هوانگ، چو و فام (۲۰۲۴)	۰/۸۴	پذیرش
	تعهد نیروی انسانی	تعهد نیروی انسانی به میزان تعلق‌خاطر و وابستگی افراد به ذینفعان سازمان و کل جامعه جهت بهبود وضعیت اجتماع گفته می‌شود.	اطاعت و موسوی (۲۰۱۱)	۰/۶۰	پذیرش
	تخصص نیروی انسانی	تخصص بیانگر میزان خبرگی نیروی انسانی در انجام وظائف محوله و داشتن مهارت‌های کافی حل مساله در صورت نیاز است	ضرغانی و احمدی (۲۰۱۹)	۰/۴۴	پذیرش
	توانمندسازی نیروی انسانی	توانمندسازی شیوه‌ای است برای ایجاد روحیه‌ی مشارکت در کارکنان از طریق فرایند دخالت و واگذاری مسئولیت به آن‌ها، این شیوه کارکنان را تشویق می‌کند که درمورد کارهای خویش، خود تصمیم بگیرند و امکان کنترل بیشتر بر کار را داشته باشند.	هوانگ، چو و فام (۲۰۲۴)	۰/۹۲	پذیرش
	آموزش اصول پایداری به کارکنان	شامل برنامه‌ریزی نظام‌مند جهت آموزش اصول زیست محیطی و سایر ابعاد توسعه پایدار به کلیه کارکنان در سطوح مختلف سازمان است.	آدام، آداکز، گاربر و هالر (۲۰۲۱)	۰/۴۴	پذیرش
	التزام به پاسخگویی	التزام به پاسخگویی بدین معنا است که مدیران ارشد از مدیران میانی و پایینی بخواهند که نسبت به اقدامات صورت گرفته پاسخگو باشند	چوی، نادرپژوه، یو و هساتاک (۲۰۱۹)	۰/۷۶	پذیرش
	نظارت دائمی بر اقدامات پایداری	همواره به برنامه‌هایی نیاز است تا فرایند پیشرفت اقدامات پایداری را به صورت دائمی بررسی کرده و گزارش‌ها را به نهادهای تصمیم‌گیری ارسال کند.	بن کرمی و امیبو (۲۰۲۱)	۰/۹۲	پذیرش

ردیف	شاخص‌های تمرکززدایی دولتی	تعریف	منبع	CVR	نتیجه
	شفافیت گزارش‌ها	شفافیت گزارشگری یعنی گزارش‌های مالی، واقعیت‌های اقتصادی را به شیوه‌ای که برای استفاده کنندگان صورت‌های مالی قابل درک باشند، ارائه کند. شفافیت گزارشگری مالی به ذی‌نفعان در آگاهی از وضعیت یا عملکرد مالی، کمک می‌کند.	ضرغانی و احمدی (۲۰۱۹)	۰/۸۴	پذیرش

مطابق با جدول CVR که حد استاندارد ضریب لاوشه را متناسب با تعداد خبرگان مشخص می‌کند، حداقل مقدار قابل قبول برای ۲۵ خبره برابر با ۰/۳۷ است (کوهن، مانیون و موریسون^۱، ۲۰۱۷). از آنجا که مقدار CVR برای همه عوامل و زمینه‌های تمرکززدایی از ۰/۳۷ بزرگتر بدست آمده است، بنابراین تمامی عوامل و زمینه‌های تمرکززدایی برای رتبه‌بندی نهایی استفاده خواهند شد.

عوامل اصلی تمرکززدایی دولتی عبارتند از: هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی، ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی، ملاحظات مالی، عملکرد نیروی انسانی و شفافیت و گزارش‌دهی. برای هر یک از این معیارهای اصلی تعدادی زیرمعیار انتخاب شده است (جدول ۲).

جدول ۲- شاخص‌های تمرکززدایی دولتی

نماد	معیارها	زیرمعیارها	نماد
C1	هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی	S11 رصد شرایط محلی	
		S12 همراستایی اهداف پایداری با نیازهای جامعه بومی	
		S13 تعیین اهداف بر اساس اصول پایداری	
C2	ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی	S21 اعتماد به مدیران بومی	
		S22 افزایش اختیارات نهادهای محلی	
		S23 زمینه‌سازی برای مشارکت ذینفعان	
		S24 آموزش مدیران محلی	
C3	ملاحظات مالی	S31 تامین مالی توسط دولت	
		S32 جذب سرمایه‌های محلی	
		S33 بودجه‌بندی بر اساس اهداف پایداری	
C4	عملکرد نیروی انسانی	S41 تعهد نیروی انسانی	
		S42 تخصص نیروی انسانی	
		S43 توانمندسازی نیروی انسانی	
		S44 آموزش اصول پایداری به کارکنان	
C5	شفافیت و گزارش‌دهی اقدامات پایداری	S51 التزام به پاسخگویی	
		S52 نظارت دائمی بر اقدامات پایداری	

¹ Cohen, L., Manion, L., & Morrison

S53	شفافیت گزارش‌ها	
-----	-----------------	--

برای تعیین وزن معیارها و زیرمعیارهای الگوی پیشنهادی، از فرایند تحلیل سلسه‌مراتبی (AHP) استفاده شده است. ماتریس مقایسه زوجی حاصل از تجمیع دیدگاه خبرگان در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳- ماتریس مقایسه زوجی معیارهای اصلی

شفافیت و گزارش‌دهی	عملکرد نیروی انسانی	ملاحظات مالی	ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی	هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی	
۳/۱۷۶	۳/۰۵۷	۱/۴۴۷	۱/۵۶۳	۱	هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی
۱/۵۵۳	۲/۲۶۹	۰/۸۲۹	۱	۰/۶۴۰	ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی
۱/۳۸۷	۲/۲۸۲	۱	۱/۲۰۶	۰/۶۹۱	ملاحظات مالی
۰/۶۸۳	۱	۰/۴۳۸	۰/۴۴۱	۰/۳۲۷	عملکرد نیروی انسانی
۱	۱/۴۶۴	۰/۷۲۱	۰/۶۴۴	۰/۳۱۵	شفافیت و گزارش‌دهی

گام بعدی محاسبه میانگین هندسی هر سطر برای تعیین وزن معیارها است:

$$\pi_1 = \sqrt[5]{1 * 1/563 * 1/447 * 3/057 * 3/176} = 1/855$$

به همین ترتیب میانگین هندسی سایر سطرها محاسبه می‌شود.

$$\pi_2 = 1/133$$

$$\pi_3 = 1/214$$

$$\pi_4 = 0/533$$

$$\pi_5 = 0/735$$

سپس مجموع میانگین هندسی تمامی سطرها محاسبه می‌شود.

$$\sum_{i=1}^m \pi_i = 1/855 + 1/133 + 1/214 + 0/533 + 0/735 = 5/470$$

با تقسیم میانگین هندسی هر سطر بر مجموع میانگین هندسی سطرها مقدار وزن معمول بدست می‌آید که به آن بردار ویژه نیز گفته می‌شود. خلاصه نتایج در جدول ۴ آمده است:

جدول ۴- تعیین اولویت معیارهای اصلی

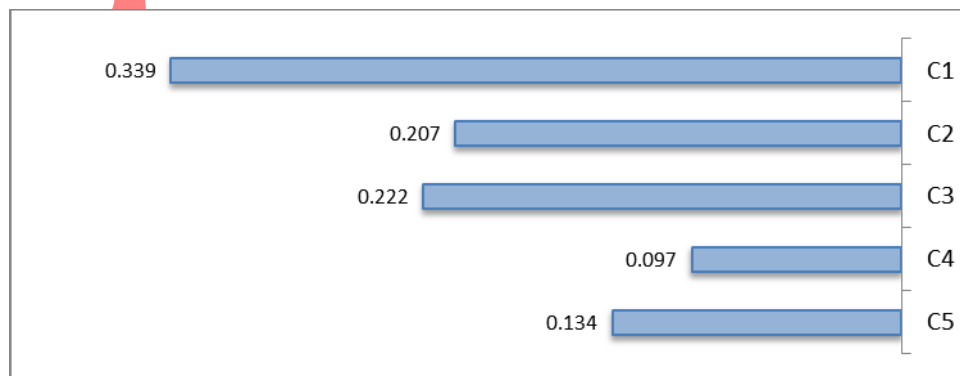
هدف گذاری متناسب با شرایط محلی	ظرفیت سازی پایداری در سطح محلی	ملاحظات مالی	عملکرد نیروی انسانی	شفافیت و گزارشدهی	میانگین هندسی	بردار ویژه
۱	۱/۵۶۳	۱/۴۴۷	۳/۰۵۷	۳/۱۷۶	۱/۸۵۵	۳۳۹ ۰/
۰/۶۴۰	۱	۰/۸۲۹	۲/۲۶۹	۱/۵۵۳	۱/۱۳۳	۲۰۷ ۰/
۰/۶۹۱	۱/۲۰۶	۱	۲/۲۸۲	۱/۳۸۷	۱/۲۱۴	۲۲۲ ۰/
۰/۳۲۷	۰/۴۴۱	۰/۴۳۸	۱	۰/۶۸۳	۰/۵۳۳	۰۹۷ ۰/
۰/۳۱۵	۰/۶۴۴	۰/۷۲۱	۱/۴۶۴	۱	۰/۷۳۵	۱۳۴ ۰/

براساس جدول ۴ بردار ویژه اولویت معیارهای اصلی به صورت W_1 خواهد بود.

$$W_1 = \begin{bmatrix} 0/339 \\ 0/207 \\ 0/222 \\ 0/097 \\ 0/134 \end{bmatrix}$$

براساس بردار ویژه بدست آمده:

معیار هدف گذاری متناسب با شرایط محلی، ملاحظات مالی، ظرفیت سازی پایداری، شفافیت و گزارشدهی و عملکرد نیروی انسانی به ترتیب با وزن ۰/۳۳۹، ۰/۲۲۲، ۰/۲۰۷، ۰/۱۳۴ و ۰/۰۹۷ در رتبه های اول تا پنجم قرار گرفتند.

شکل ۲- نمایش تصویری اولویت معیارهای اصلی

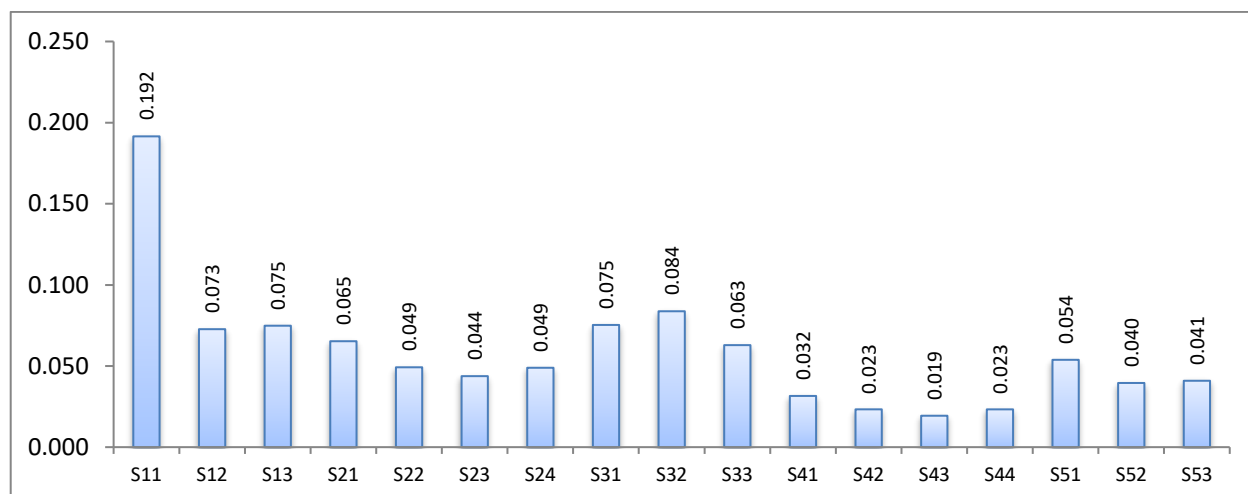
نرخ ناسازگاری مقایسه‌های انجام شده ۰/۰۰۶ بدست آمده است که کوچکتر از ۰/۱ می‌باشد و بنابراین می‌توان به مقایسه‌های انجام شده اعتماد کرد.

در ادامه نسبت به اولویت‌بندی شاخص‌ها اقدام شد (جدول ۵). در این‌جا نیز با استفاده از AHP وزن هر یک از زیرمعیارها از طریق مقایسه زوجی و محاسبه بردار ویژه، بدست آمد.

وزن نهایی هر زیرمعیار با ضرب وزن اولیه آن در وزن معیار اصلی مربوطه بدست آمد. بعنوان مثال وزن اولیه زیرمعیار «رصر شرایط محیطی» برابر با ۰/۵۶۵ بوده است که با ضرب در وزن معیار اصلی (هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی با وزن ۰/۳۳۹)، نتیجه نهایی برابر با ۰/۱۹۲ بدست آمد.

جدول ۵- تعیین اولویت نهایی شاخص‌ها

رتبه	وزن نهایی	وزن اولیه	زیرمعیارها	وزن	معیارها
۱	۰/۱۹۲	۰/۵۶۵	S11	۳۳۹ ۰/	هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی
۵	۰/۰۷۳	۰/۲۱۴	S12		
۴	۰/۰۷۵	۰/۲۲۱	S13		
۶	۰/۰۶۵	۰/۳۱۵	S21	۲۰۷ ۰/	ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی
۹	۰/۰۴۹	۰/۲۳۸	S22		
۱۱	۰/۰۴۴	۰/۲۱۱	S23		
۱۰	۰/۰۴۹	۰/۲۳۶	S24		
۳	۰/۰۷۵	۰/۳۳۹	S31	۲۲۲ ۰/	ملاحظات مالی
۲	۰/۰۸۴	۰/۳۷۷	S32		
۷	۰/۰۶۳	۰/۲۸۳	S33		
۱۴	۰/۰۳۲	۰/۳۲۴	S41	۰۹۷ ۰/	عملکرد نیروی انسانی
۱۵	۰/۰۲۳	۰/۲۳۹	S42		
۱۷	۰/۰۱۹	۰/۱۹۹	S43		
۱۶	۰/۰۲۳	۰/۲۳۹	S44		
۸	۰/۰۵۴	۰/۴۰۱	S51	۰۰۱ ۳۴	شفافیت و گزارش‌دهی
۱۳	۰/۰۴۰	۰/۲۹۵	S52		
۱۲	۰/۰۴۱	۰/۳۰۵	S53		

شکل ۳- تعیین اولویت نهایی شاخص‌ها با فرایند تحلیل سلسله مراتبی

براساس نتایج مشخص است که شاخص رصد شرایط محلی، جذب سرمایه‌های محلی، تامین مالی توسط دولت به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند. نرخ ناسازگاری زیرمعیارهای ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی، هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی، ملاحظات مالی، عملکرد نیروی انسانی، و شفافیت و گزارش‌دهی به ترتیب ۰/۰۲۹، ۰/۰۱۸، ۰/۰۳۳، ۰/۰۲۸ و ۰/۰۱۴ بدست آمد که نشان می‌دهد مقایسه‌های زوجی از سازگاری مناسبی برخوردار هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج بدست آمده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی مهم‌ترین عوامل و زمینه‌های تمرکززدایی در مدیریت دولتی در راستای توسعه پایدار به صورت زیر می‌باشد:

معیار هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی با وزن ۰/۳۳۹ از بیشترین اولویت برخوردار است. یکی از مهم‌ترین مولفه‌ها در حوزه تمرکززدایی دولتی این است که هدف‌گذاری‌ها و خط‌مشی‌گذاری‌های مربوطه متناسب با شرایط منطقه صورت گیرد. به عبارت دیگر نمی‌توان از یک دستورالعمل واحد برای تفویض اختیارات به مدیران در مناطق مختلف یک کشور استفاده کرد. تجربه کشورهای پیشرو در حوزه تمرکززدایی نیز نشان می‌دهد که در این کشورها، با رصد شرایط محلی و منطقه‌ای، اختیارات و منابع اعطاء شده به حکومت‌های محلی (مثلاً استانداری‌ها، بخش‌داری‌ها و غیره) تعیین می‌شود. در واقع شاید بتوان یکی از چالش‌های اصلی در کشور که مانع از تحقق تمرکززدایی دولتی شود را همین نگاه کلی‌نگر و عدم توجه با واقعیت‌های هر منطقه در نظر گرفت. در تایید این یافته پیش از این کشور دوست و احمدی (۱۴۰۰) نیز به نبود هدف‌گذاری ناحیه‌ای به عنوان یکی از چالش‌های تمرکززدایی در کشور اشاره کرده است. در مطالعه جامعی که توسط فو^۱ (۲۰۲۲) در رابطه با روند تمرکززدایی در روسیه انجام شد نیز این محقق به اهمیت هدف‌گذاری متناسب با شرایط منطقه‌ای اشاره کرده است.

معیار ملاحظات مالی با وزن ۰/۲۲۲ در اولویت دوم قرار دارد. در تبیین نتیجه بدست آمده باید اشاره کرد که رابطه مالی میان دولت و حکومت‌های محلی یکی از منابع درآمدی اصلی برای حکومت‌های محلی در سراسر جهان محسوب

¹ Foa

می‌شود و این رابطه مالی در ایران با توجه به کمبود منابع مالی و درآمدی حکومت‌های محلی حائز اهمیت است. امروزه بستر حاکمیت دولت بایستی با مولفه‌های حکمرانی خوب معنا و مفهوم پیدا کند تا بتواند بر مشکلاتی همچون ناکافی بودن منابع و توان حکومت مرکزی برای پاسخگویی به مردم، افزایش هزینه‌ها و کاهش بهره‌وری، ناکارآمدی نظام‌های اداری و اجرایی غلبه نماید. در ایجاد سامانه غیرمتمرکز، برخورداری از منابع درآمدی مستقل به‌عنوان یکی از عوامل کارآمدی حکومت محلی مطرح می‌باشد. منابع مالی حکومت‌های محلی بیشتر بر اساس مالیات می‌باشد تا بتوانند آن را آزادانه در چارچوب اختیارات خود هزینه کنند و البته باید با مسئولیت‌هایی که قانون اساسی و قوانین عادی بر عهده آن‌ها می‌گذارند، تطابق داشته باشد. به نظر می‌رسد تنها در این صورت است که بنیان‌های اقتصادی یک شهر سالم با منابع درآمدی پایدار گذاشته خواهد شد. نتیجه بدست آمده با یافته‌های زرقلی و احمدی (۱۳۹۸) و محمدی (۱۴۰۰) مطابقت دارد.

معیار ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی با وزن ۰/۲۰۷ در اولویت سوم قرار دارد. ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی به معنای توانمندسازی نهادهای اجتماعی منطقه‌ای است که دربرگیرنده‌ی رهبری، قلمرو اجتماعی، فعالیت‌های فردی، تغییرات سازمانی و نهادی است تا رفاه افراد، سازمان‌ها و اجتماعات محلی را پایه‌ریزی نماید. مساله ظرفیت‌سازی به خصوص در رابطه با تمرکززدایی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. تجربه کشورهای در حال توسعه نیز حاکی از آن است که بدون انجام ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی نمی‌توان انتظار موفقیت در تمرکززدایی دولتی را داشت. ظرفیت‌سازی جامعه یک روش موثر برای توسعه است که برای شناسایی موانع به کار می‌رود، یعنی رویکردی است که باعث می‌شوند مردم، دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و غیردولتی، بتوانند اهداف خود را شناسایی کنند و اجازه دستیابی به نتایج قابل اندازه‌گیری و پایدار را به آن‌ها خواهد داد. ظرفیت محلی یکی از مهم‌ترین عوامل ایجاد یک خدمات عمومی غیرمتمرکز با عملکرد خوب است. در کشورهایی که نهادهای محلی وجود دارند، چالش اصلی، تقویت نهادی و قانونی آن‌ها و همچنین تقویت ظرفیت‌های مدیریت کارکنان آن‌ها خواهد بود. در تایید نتیجه بدست آمده، پیش از این دکوری و واتسون، منسا، برگرون، عبدی، رمیل و منسون (۲۰۱۸)، ظرفیت‌سازی محلی را پیش شرط اصلی برای تفویض اختیارات از حکومت مرکزی به حکومت‌های منطقه‌ای معرفی کرده‌اند. همچنین چوی، نادر پژوه، یو و هستک^۱ (۲۰۱۹) با اشاره به سیاست‌های سازمان ملل متحد در کشورهای در حال توسعه، به اهمیت ظرفیت‌سازی محلی در تحقق حکومت غیرمتمرکز اشاره کرده‌اند.

معیار شفافیت و گزارش‌دهی با وزن ۰/۱۳۴ در اولویت چهارم قرار دارد. پاسخگویی و شفافیت یک پیش نیاز برای بهبود عملکرد حکومت‌های محلی است. جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و گزارش‌دهی نظام‌مند اطلاعات، عناصر حیاتی برنامه‌های تمرکززدایی هستند، زیرا این اطلاعات می‌تواند برای تأیید انطباق با اهداف سیاست، برای تجزیه و تحلیل نتایج جایگزین و برای هدایت تصمیم‌های آینده مورد استفاده قرار گیرد. اطلاعات در مورد جریان‌های مالی (به‌عنوان مثال، بودجه‌بندی و گزارش هزینه‌ها) و همچنین در مورد سایر ورودی‌ها، خروجی‌ها و، در صورت امکان، نتایج. چنین اطلاعاتی هم در سطح محلی - برای اطلاع دادن به تشکیلات محلی و تشویق مشارکت عمومی در فرآیند سیاسی - و هم در سطح مرکزی - برای نظارت و نظارت بر فعالیت‌های محلی که (حداقل تا حدی) توسط منابع مرکزی

¹ Choi, Naderpajouh, Yu & Hastak

تأمین می‌شوند، ضروری است. نتیجه بدست آمده با یافته‌های زوئیدرویک، چن و سالم^۱ (۲۰۲۱) و لین و چن^۲ (۲۰۲۲) مطابقت دارد.

معیار عملکرد نیروی انسانی با وزن ۰/۰۹۷ از کمترین اولویت برخوردار است. واحد منابع انسانی در دنیای امروز به یکی از تاثیرگذارترین واحدها در سازمان‌های مختلف، خصوصاً سازمان‌های دولتی تبدیل شده است. چرا که با مدیریت سرمایه اصلی هر سازمان، یعنی همان نیروی انسانی سروکار دارد و می‌تواند برای سازمان مزیت رقابتی پایدار ایجاد کند. اهمیت منابع انسانی در سازمان تنها به مواردی همچون مصاحبه و استخدام محدود نمی‌شود؛ بلکه این تخصص نقش اساسی در تمامی فرآیندهای یک کسب‌وکار دارد و می‌تواند به رشد و سودآوری آن کمک شایانی نماید. در رابطه با تمرکززدایی نیز اهمیت منابع انسانی ناشی از این واقعیت است که نهادها و حکومت‌های محلی در خلا فعالیت نمی‌کنند؛ بلکه شامل مجموعه‌ای از انسان‌ها هستند که عملکرد هر یک از آن‌ها در عملکرد نهایی آن نهاد یا سازمان منعکس می‌شود. بدیهی است که اگر منابع انسانی (اعم از مدیران و کارکنان) از شایستگی‌های شغلی و فنی کافی برخوردار باشند به شکل بهتری می‌توانند وظائف محوله را به انجام برسانند. دیک-ساگو^۳ (۲۰۲۰) نیز نشان داده‌اند که شایستگی‌های نیروی انسانی یکی از مولفه‌های اصلی تمرکززدایی دولتی است. به همین ترتیب رشدی، کمائی و موغلی (۱۴۰۰) نیز در بررسی عوامل موثر بر عدم تمرکز اداری در ایران به اهمیت بالای نیروی انسانی اشاره کرده‌اند. بر اساس یافته‌ها، پیشنهادهای کاربردی زیر ارائه می‌شود:

معیار هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی با وزن ۰/۳۳۹ از بیشترین اولویت برخوردار است. بر اساس نتیجه بدست آمده و با عنایت به شاخص‌های احصاء شده توصیه می‌شود که مدیران ارشد و تصمیم‌گیرندگان کلان کشور پیش از اجراء برنامه‌های تمرکززدایی، نسبت به رصد شرایط خاص هر منطقه اقدام کنند. بررسی آمارهای مربوط به هر منطقه در یک بازه زمانی ۱۰ تا ۱۵ ساله و شناسایی نیازهای خاص هر منطقه می‌تواند در این راستا راهگشا باشد. همچنین لازم است که مدیران ارشد دولتی از تدوین برنامه‌های بسیار آرمانگرایانه و دور از واقعیت‌های جامعه به شدت پرهیز کنند؛ چرا که تجربه چهار دهه گذشته نشان می‌دهد چنین برنامه‌های اساساً هیچ ضمانت اجرایی نداشته و پیاده‌سازی آن نیز نتیجه‌ای جز اتلاف زمان و منابع به همراه ندارد.

معیار ملاحظات مالی با وزن ۰/۲۲۲ در اولویت دوم قرار دارد. در این راستا توصیه می‌شود که دولت حمایت مالی کاملی از حکومت‌های منطقه‌ای بعمل آورد تا بخش بزرگی از مشکلات در حوزه اجراء سیاست‌های تمرکززدایی برطرف گردد. همچنین لازم است با اجراء طرح‌های اقتصادی بزرگ در هر منطقه، سرمایه‌های بلااستفاده ساکنین منطقه در راستای توسعه و رونق اقتصادی به کار گرفته شود.

معیار ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی با وزن ۰/۲۰۷ در اولویت سوم قرار دارد. جهت ظرفیت‌سازی محلی پیشنهاد می‌شود که اولاً اختیارات بیشتری به نهادهای اجتماعی هر منطقه داده شود تا زمینه برای مشارکت حداکثری شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها فراهم گردد. علاوه‌براین لازم است که برنامه‌های آموزشی خاص برای مدیران منصوب دولت در هر یک از حکومت‌های محلی و منطقه‌ای در نظر گرفته شود.

¹ Zuiderwijk, Chen & Salem

² Lin & Chen

³ Dick-Sagoe

معیار شفافیت و گزارشدهی با وزن ۰/۱۳۴ در اولویت چهارم قرار دارد. در این راستا لازم است که دولت مرکزی هر یک از حکومت‌های محلی را ملزم به افشاء گزارش‌ها عملکرد سالانه کند تا هم بتوان نظارت بیشتری بر عملکرد این سازمان‌ها داشت و هم اعتماد شهروندان به عملکرد حکومت‌های محلی بیشتر شود.

معیار عملکرد نیروی انسانی با وزن ۰/۰۹۷ از کمترین اولویت برخوردار است. توانمندسازی کارکنان، برگزاری دوره‌های آموزش شایستگی حرفه‌ای برای مدیران و اجراء برنامه‌های توسعه نیروی انسانی از مهم‌ترین پیشنهادهایی است که در این زمینه ارائه می‌شود.

منابع

- آزادیان، مرضیه، وثوق مقدم، عباس، و فرهادی محلی، علی. (۱۴۰۰). تحلیل سلسله مراتبی فازی مولفه‌های حکمرانی خوب برای سیاستگذاری نظام سلامت در جمهوری اسلامی ایران. *راهنمای مدیریت در نظام سلامت*، ۶(۲) (پیاپی ۲۰)، ۸۷-۱۰۲. SID. <https://sid.ir/paper/1074505/fa>
- اطاعت، جواد؛ و موسوی، سیده زهرا. (۱۳۸۹). تمرکززدایی و توسعه پایدار در ایران. *پژوهش‌های جغرافیایی انسانی*، ۴۲(۱)، ۸۹-۱۰۶. https://journals.ut.ac.ir/article_24444_0.html?lang=en
- رشدی سعید؛ کمانی، سید محمد حسین؛ و موعلی، علیرضا (۱۴۰۰). تأثیر به‌کارگیری حکمرانی شبکه‌ای، بر عناصر مدیریت بحران در بلایای طبیعی در سازمان‌های مرتبط با بحران استان کهگیلویه و بویراحمد. *مسکن و محیط روستا*، ۴۰ (۱۷۳): ۷۵-۸۸. https://www.joem.ir/article_702183.html?lang=fa
- زارع آبدانسر، محمد؛ نقی‌زاده باقی، عباس؛ و نقی‌زاده نقی، مهدی (۱۴۰۲). شناسایی راهکارهای توسعه پایدار و مدیریت سبز در طراحی ورزشگاه‌های فوتبال، *مطالعات مدیریت توسعه سبز*، ۲(۲)، ۲۴-۱۶. doi: [10.22077/jgdms.2024.7114.1060](https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7114.1060)
- زرقانی، سیده‌ادی؛ و احمدی، ابراهیم. (۱۳۹۸). حکمرانی خوب در دولت‌های محلی: تمرکززدایی. *دولت پژوهی*، ۵(۱۹)، ۱۰۷-۱۳۸. <https://doi.org/10.22054/tssq.2019.18074.234>
- صباغی، شقایق؛ روستا، علیرضا؛ و آسایش، فرزاد (۱۴۰۳). الگوی برندسازی اجتماعی در راستای توسعه پایدار (مورد مطالعه: شرکت لبنی دامداران)، *مطالعات مدیریت توسعه سبز*، ۳(۲)، ۱۳۴-۱۵۱. doi: [10.22077/jgdms.2024.7433.1107](https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7433.1107)
- فرقانی، محسن؛ و صالحی، ساسان (۱۴۰۳). بررسی تأثیر سرمایه فکری سبز بر استراتژی کسب‌وکار سبز با نقش ظرفیت جذب سبز و اخلاق محیطی سازمان در شرکت تولیدی لاستیک دنا، *مطالعات مدیریت توسعه سبز*، ۳(۲)، ۱۲۴-۱۵۱. doi: [10.22077/jgdms.2024.7331.1087](https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7331.1087)
- یعقوبی، نورمحمد؛ و صالحی، مطهره. (۱۴۰۲). بررسی و تبیین اجرای سیاست گذاری مدیریت منابع تجدید پذیر در راستای توسعه پایدار منطقه سیستان. *مطالعات مدیریت توسعه سبز*، ۲(۲)، ۱۲۴-۱۵۱. doi: [10.22077/jgdms.2024.7003.1050](https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7003.1050)
- کریمی، محمد صادق؛ هویدا، رضا؛ و سیادت، سید علی. (۱۴۰۲). الگوی پارادایمی تمرکززدایی از نظام آموزش و پرورش ایران. *مدیریت و برنامه‌ریزی در نظام‌های آموزشی*، ۱۶(۱)، ۱۲۳-۱۴۸. [10.48308/MPES.2023.102815](https://doi.org/10.48308/MPES.2023.102815)
- کشوردوست، سمانه؛ و احمدی، حسین. (۱۴۰۰). واکاوی موانع و چالش‌های تحقق تمرکززدایی در چارچوب شوراهای اسلامی در جمهوری اسلامی. *سیاستگذاری عمومی*، ۱۷۵-۱۹۷. [10.22059/JPPOLICY.2021.81994](https://doi.org/10.22059/JPPOLICY.2021.81994)
- محمدی، نریمان. (۱۴۰۰). تمرکززدایی مالی و توسعه منطقه‌ای در برنامه‌های توسعه کشور. *فصلنامه پیشرفت و توسعه استان کرمانشاه*، ۲(۱)، ۷۸-۹۳. [10.22034/MPO.2021.132323](https://doi.org/10.22034/MPO.2021.132323)
- Abbas, S., Ahmed, Z., Sinha, A., Mariev, O., & Mahmood, F. (2024). Toward fostering environmental innovation in OECD countries: Do fiscal decentralization, carbon pricing, and renewable energy investments matter?. *Gondwana Research*, 127, 88-99. <https://doi.org/10.1016/j.gr.2023.03.002>
- Adam, J. N., Adams, T., Gerber, J. D., & Haller, T. (2021). Decentralization for increased sustainability in natural resource management? Two cautionary cases from Ghana. *Sustainability*, 13(12), 6885. <https://doi.org/10.3390/su13126885>
- Ahmad, M., & Satrovic, E. (2023). Role of economic complexity and government intervention in environmental sustainability: Is decentralization critical?. *Journal of Cleaner Production*, 418, 138000. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.138000>

- Amoushahi, S., Salmanmahiny, A., Moradi, H., Mikaeili Tabrizi, A. R., & Galán, C. (2023). An Analysis of the Importance of Sustainable Urban Development Indicators in Iran and its Comparison With Global Indicators. *Town and Country Planning*, 15(1), 53-71. doi: 10.22059/jtcp.2022.348227.670348
- Bandelow, N. C., & Hornung, J. (2022). How do good governance and democratic quality affect policy performance?. *European Policy Analysis*, 8(2), 130-135.
- Benkarim, A., & Imbeau, D. (2021). Organizational Commitment and Lean Sustainability: Literature Review and Directions for Future Research. *Sustainability*, 13(6), 3357. <https://doi.org/10.3390/su13063357>
- Choi, J., Naderpajouh, N., Yu, D. J., & Hastak, M. (2019). Capacity Building for an Infrastructure System in Case of Disaster Using the System's Associated Social and Technical Components. *Journal of Management in Engineering*, 35(4), 04019013. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)ME.1943-5479.0000697](https://doi.org/10.1061/(ASCE)ME.1943-5479.0000697)
- Coccia, M. (2021). How a good governance of institutions can reduce poverty and inequality in society?. In *Legal-Economic Institutions, Entrepreneurship, and Management* (pp. 65-94). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-60978-8_4
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2017). Validity and reliability. In *Research methods in education* (pp. 245-284). Routledge.
- DeCorby-Watson, K., Mensah, G., Bergeron, K., Abdi, S., Rempel, B., & Manson, H. (2018). Effectiveness of capacity building interventions relevant to public health practice: a systematic review. *BMC Public health*, 18(1), 1-15. doi: 10.1186/s12889-018-5591-6.
- Dias, G. P., & Silva, M. (2022). Revealing performance factors for supply chain sustainability: a systematic literature review from a social capital perspective. *Brazilian Journal of Operations & Production Management*, 19(1), 1-18. <https://doi.org/10.14488/BJOPM.2021.037>
- Dick-Sagoe, C. (2020). Decentralization for improving the provision of public services in developing countries: A critical review. *Cogent Economics & Finance*, 8(1), 1804036. <https://doi.org/10.1080/23322039.2020.1804036>
- Etaat, J & Mussavi, S.Z., (2011). Decentralization and Sustainable Development in Iran, *Journal of Researches of human geography*, 42, 1 (71), 89- 109. https://journals.ut.ac.ir/article_24444_0.html?lang=en (In Persian)
- Farghani, M; & Salehi, S (2024), Investigating the impact of green intellectual capital on green business strategy with the role of green absorptive capacity and environmental ethics of the organization in Dana Rubber Manufacturing Company, *Green Development Management Studies*, 3(2), 124-151. doi: 10.22077/jgdms.2024.7331.1087. (In Persian)
- Foa, R. S. (2022). Decentralization, historical state capacity and public goods provision in Post-Soviet Russia. *World Development*, 152, 105807. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2021.105807>
- Hanson, A. H. (2022). Decentralization. In *Planning and the Politicians* (pp. 104-126). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003259787-10/decentralization-hanson>
- Hoang, D. P., Chu, L. K., To, T. T., & Pham, N. X. (2024). Exploring the nexus between fiscal decentralization and ecological sustainability: a fresh perspective from the moderating role of geopolitical risk and updated international evidence. *Environmental Science and Pollution Research*, 1-27. <https://doi.org/10.1007/s11356-024-31989-9>
- Karimi, M. S., Hoveida, R., & Siadat, S. A., (2023). Paradigm Model of Decentralization of the Iranian Education System. *Management and Planning in Educational Systems*. 16, 1, 123-148. Dio: 10.48308/MPES.2023.102815. (In Persian)
- Keshvardoost, S., & Ahmadi, H., (2021). Investigating the obstacles and challenges of decentralization within the framework of Islamic councils in the Islamic Republic of Iran. *Iranian Journal of Public Policy*. 7, 1, 175- 197. Dio: 10.22059/JPPOLICY.2021.81994. (In Persian)
- Lin, R., & Chen, J. J. (2022). Multinational Corporate Governance: A Network Governance Framework. *Springer Books*, 45-74. https://doi.org/10.1007/978-981-16-7703-8_4
- Mohammadi, N., (2021). Fiscal Decentralization and Regional Development During the Country's Development Plans, *Scientific Progress and Development of Kermanshah*, 1 (2), 82-105. dio: 10.22034/MPO.2021.132323. (In Persian)

- Østergaard, P. A., Duic, N., Noorollahi, Y., & Kalogirou, S. (2022). Renewable energy for sustainable development. *Renewable Energy*, 199, 1145-1152. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2019.08.094>
- Rashidi, S, Kamani, S. M. H., Mooghali, A., (2022), Investigating the effective factors on inter-organizational coordination in disaster crisis management Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province Crisis Related Organizations. *Journal of Emergency Management*. 11, 1-13. https://www.joem.ir/article_702183.html?lang=fa (In Persian)
- Sabbaghi, Sh; Roust, A; & Asayesh, F (2024), social branding model in the direction of sustainable development (case study: Domdaran Dairy Company), *Green Development Management Studies*, 3(2), 124-151. doi: 10.22077/jgdms.2024.7433.1107. (In Persian)
- Satrovic, E., Zafar, M. W., & Suntraruk, P. (2024). Achieving ecological sustainability in European Union: The role of fiscal decentralization and green innovation. *Journal of Cleaner Production*, 141316. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2024.141316>
- Shan, S., Ahmad, M., Tan, Z., Adebayo, T. S., Li, R. Y. M., & Kirikkaleli, D. (2021). The role of energy prices and non-linear fiscal decentralization in limiting carbon emissions: tracking environmental sustainability. *Energy*, 234, 121243. <https://doi.org/10.1016/j.energy.2021.121243>
- Sun, Y., Guan, W., Razzaq, A., Shahzad, M., & An, N. B. (2022). Transition towards ecological sustainability through fiscal decentralization, renewable energy and green investment in OECD countries. *Renewable Energy*, 190, 385-395. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2022.03.099>
- Udeagha, M. C., & Ngpeah, N. (2023). Striving towards environmental sustainability in the BRICS economies: the combined influence of fiscal decentralization and environmental innovation. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 30(2), 111-125. DOI: [10.1080/13504509.2022.2123411](https://doi.org/10.1080/13504509.2022.2123411)
- Wu, Y., Hu, J., Irfan, M., & Hu, M. (2024). Vertical decentralization, environmental regulation, and enterprise pollution: An evolutionary game analysis. *Journal of Environmental Management*, 349, 119449. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2023.119449>
- Xie, P., Xiao, W., Cai, Y., & Zhu, Z. (2024). Does decentralization improve natural resources and government efficiency?. *Resources Policy*, 91, 104865. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2024.104865>
- Zare Abdansari, M; Naghizadeh Baghi, A; & Naghizadeh Naghi, M., (2023), Identification of sustainable development strategies and green management in the design of football stadiums, *Green Development Management Studies*, 2(2), 16-24. doi: 10.22077/jgdms.2024.7114.106. (In Persian)
- Zarghani, S. H. & Ahmadi, E., (2019). Good Governance in Local States: Decentralization Approach. *Government research*. 5 (19), 107-138. <https://doi.org/10.22054/tssq.2019.18074.234> (In Persian)
- Zerbian, T., & de Luis Romero, E. (2023). The role of cities in good governance for food security: lessons from Madrid's urban food strategy. *Territory, Politics, Governance*, 11(4), 794-812. doi: [10.1080/21622671.2021.1873174](https://doi.org/10.1080/21622671.2021.1873174)
- Zhang, C., & Xiang, X. (2023). Fiscal decentralization, environmental policy stringency, and resource sustainability: Panacea or Pandora's box in high resource consuming countries. *Resources Policy*, 83, 103544. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2023.103544>
- Zuiderwijk, A., Chen, Y. C., & Salem, F. (2021). Implications of the use of artificial intelligence in public governance: A systematic literature review and a research agenda. *Government Information Quarterly*, 38(3), 101577. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2021.101577>
- Yaqoubi, Noor Mohammad; and Salehi, Motahara. (2023). Examining and explaining the implementation of renewable resources management policies in line with the sustainable development of Sistan region. *Green Development Management Studies*, 2(2), 124-151. doi: 10.22077/jgdms.2024.7003.1050 (In Persian)